

Partille kommuns svar på remiss från Socialdepartementet – ”Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen” (SOU 2018:88)

Sammanfattande bedömning

Partille kommun ställer sig positiv till översynen av ändamålsenligheten i insatserna enligt LSS och assistansersättningen. Partille kommun ser att det är särskilt positivt att ansatsen i betänkandet belyser förhållandet mellan individuella stöd och lösningar för individens självständighet i relation till principen om universell utformning och ökad tillgänglighet i samhället för personer med funktionsvariation.

Partille kommuns remissvar rör valda delar av betänkandet utifrån det som enligt missiv kvarstår efter att regering och riksdag fattat beslut om delar av de avsnitt som rör assistans. Partille kommun vill dock här påpeka att det faktum att väsentliga delar av betänkandet borttagits ur remissförfarandet medför svårigheter i att uttala sig om betänkandet i sin helhet. Det är inte tydligt vilka insatser som ska ingå i en ny LSS lagstiftning, deras ändamålsenlighet samt om de kommer att leda till ökad jämlikhet i levnadsvillkor. Partille kommun har tolkat missivet som att efter förändringar i assistansen så utgår förslag på införandet i LSS-lagstiftningen i form av förebyggande pedagogiskt stöd samt personligt stöd till barn, då behoven även fortsatt bedöms täckas inom ramen för assistans.

Kostnadsutvecklingen

När det gäller den ekonomiska utvecklingen i linje med betänkandets förslag vill Partille kommun särskilt understryka vikten av att kommunerna kompenseras fullt ut utifrån den kommunala finansieringsprincipen. Sveriges kommuner befinner sig idag i ett ansträngt läge där kommunerna står inför stora framtida utmaningar, särskilt vad gäller den demografiska utvecklingen och välfärdsuppdraget. Den statliga compensationen i relation till kostnadsökningarna är därför viktig att säkerställa.

Helhetsperspektiv på samhällsplaneringen

Partille kommun ser att det är positivt att betänkandet antagit ett helhetsperspektiv på samhällsplaneringen. Flertalet av de frågor och områden som berörs av lagstiftningen inom LSS och assistans är komplexa utmaningar som kräver en tvärsektoriell samverkan såväl som tillräcklig finansiering. Partille kommun vill därför särskilt understryka vikten av att det tvärsektoriella perspektivet bibehålls och förstärks i den nationella styrningen.

Partille kommun ser att ett exempel som kräver en tvärssektoriell samverkan är bostaden, där det krävs tvärssektoriella kraftsamlingar för att öka målgruppens möjligheter till jämlika levnadsvillkor. Detta utvecklas under rubrik 5. *Bostaden*.

En annan fråga som Partille kommun ser är av vikt utifrån ett tvärssektoriellt perspektiv är sysselsättningen. Individens möjligheter till försörjning har stor betydelse för ändamålsenligheten inom flera av områdena inom LSS och assistans. Detta utvecklas under rubrik 8. *Sysselsättning*.

Ett tredje exempel på område som kräver en tvärssektoriell samverkan rör kompetensförsörjning. Flertalet av betänkandets förslag syftar till att öka kvalitén och rättssäkerheten i relation till insatser inom LSS, vilket Partille kommun ser mycket positivt på. Samtidigt är kompetensförsörjningen en av kommunernas stora utmaningar. Partille kommun ser därför ett stort behov av samverkan mellan olika myndigheter i tidigt skede i syfte att säkerställa en framtida kompetensförsörjning för LSS.

5. Bostaden

5.1 Partille kommun ser att en stor andel av de boende i bostad med särskild service egentligen skulle kunna bo i lägenhet i ordinarie bostadsbestånd utifrån eget önskemål och stödbehov. Att så är fallet är till stor del kopplat till en minskad tillgång till bostäder men även beroende på att stödbehovet hos individerna varierar och förändras över tid. Partille kommun ser att tillgången till bostäder är en förutsättning för att öka målgruppens möjligheter till jämlikhet i levnadsvillkor.

Utöver det särskilda planeringsansvaret för bostäder med särskild service tar Partille kommun ansvar för att inkludera personer med funktionsvariationer i samhällsplaneringen, där kommunen har tagit fram riktlinjer för bostadsförsörjningen med ett ökat fokus på social hållbarhet i samhällsplaneringen och vid planeringen av nya bostadsområden i Partille. Partille kommun ser att ett personligt utformat stöd i eget boende i många fall bättre kan motsvara personers individuella behov och önskemål jämfört med insatsen bostad med särskild service. En förutsättning för detta är tillgången till bostäder i ordinarie bostadsbestånd. Partille kommun anser i likhet med betänkandet "Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) att plan- och bygglagen bör kompletteras med de sociala aspekterna i planläggningen, samt att det i PBL bör regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

5.3.6 Partille kommun anser i likhet med betänkandet att stöd i ordinärt boende behöver införas som en insats enligt LSS. Detta för att ge personer som inte vill eller behöver bo i bostad med särskild service förstärkt rätt till ett individuellt anpassat stöd.

Den nya insatsen personlig service och boendestöd föreslås innefatta olika typer av stöd och det är av största vikt att insatsens innehåll förtydligas för att den i praktiken ska kunna möta individuella förutsättningar, behov och önskemål. Ett utvecklande stöd kräver kompetens att utföra på ett sätt som tillförsäkrar individens delaktighet. När det gäller stöd vid föräldraskap behöver det tydligt framgå vilken form av stöd som avses samt att barnperspektivet beaktas.

Partille kommun ställer sig positiva till att enligt betänkandets förslag ge möjlighet till individer att flexibelt kunna kombinera olika insatser för att de själva ska kunna utforma sina liv med de stödinsatser som erbjuds. Dock ser Partille kommun inte behovet av att kombinera insatsen bostad med särskild service med personlig service och boendestöd, då stödet i bostad med särskild service är ett helhetsstöd som utgår från individens behov, önskemål och självbestämmande.

6. Barn och familjer

6.2.2 Partille kommun anser i enlighet med betänkandet att stöd till barn och deras familjer enligt LSS behöver samordnas, samt även samordnas med insatser som ges inom ramen för annan lagstiftning, för att i praktiken ge förutsättningar till familjerna att utforma sina liv.

6.3.6 Partille kommun har sedan tidigare ett flexibelt utförande av insatsen avlösarservice i hemmet och menar att förändringen av insatsen till avlösarservice ger stöd för ett fortsatt flexibelt stöd till berörda familjer.

6.4.4. När det gäller insatsen förlängd utbildning i fritidshem ställer sig Partille kommun försiktigt positiva till att insatsen erbjuds som integrerad verksamhet. Dock ser Partille kommun stora behov av förtydliganden utifrån kvalitets- och tillsynsaspekter. För att möjliggöra att verksamheten integreras med skolans uppdrag vid en eventuell förändring behöver skollagen och tillhörande styrdokument grundligt ses över i enlighet med betänkandets förslag. Alternativt behöver kommunerna tydliggörande direktiv avseende verksamhets- samt tillsynsansvar. Förändringen i syfte och innehåll i insatsen kommer även medföra utmaningar avseende kompetensförsörjning.

6.6.4 Partille kommun önskar i enlighet med betänkandet särskilda riktlinjer avseende bostad med särskild service för ungdomar som väljer att studera på annan ort. Detta både avseende rätt till insatsen samt insatsens utformning.

7. Gemenskap

7.2.7 Partille kommun anser i likhet med betänkandet att utvecklingen av praxis avseende insatsen ledsagarservice lett till att den inte längre fullt ut möjliggör ett likvärdigt deltagande i samhällslivet för personer med funktionsvariation. Föreslagen insats personlig service och boendestöd innefattande ledsagning ger möjligheter till ett mer flexibelt utförande av insatsen utifrån individers behov och önskemål. Partille kommun ser även bättre möjligheter att rekrytera personal med erforderlig kompetens efter föreslagen förändring. Däremot ser Partille kommun att det kan finnas en risk för otydlighet avseende insatsens innehåll och därmed en risk för enskildas rättssäkerhet.

7.3.5 Partille kommun ser vinster i en förändring av insatsen kontaktperson till att även innefatta möjlighet till aktivitet i grupper. Detta då förändringen ger möjlighet till ett utökat socialt nätverk för de personer som använder sig av insatsen samt utifrån att det bedöms kunna underlätta rekrytering av kontaktpersoner. Utifrån individens perspektiv är det dock väsentligt att utförande av insatsen i grupp utgår från den enskildes önskemål och behov samt att den personliga relationen med kontaktpersonen bevaras. Det är viktigt med en fortsatt utveckling av tillgänglighet avseende övrigt fritidsutbud för ökad delaktighet, livskvalitet och möjlighet till social gemenskap för personer med funktionsvariation.

8. Sysselsättning

8.1 Partille kommun ser att utvecklingen av insatsen daglig verksamhet inte uppfyller nationella mål för jämlikhet i livsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsvariation. I kommunen har utförande av insatser enligt LSS och socialtjänstlagen utvecklats och samordnats för att ge stöd till personer att etablera sig på arbetsmarknaden. Partille kommun ser trots detta en ökning av antal personer inom daglig verksamhet samt de i betänkandet beskrivna inlåsnings effekterna.

Partille kommun ser även att minskad personalbemanning inom Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan lett till att tidigare samverkansstrukturer fungerar sämre. Externa aktörer skapar möjligheter, men innebär också en utmaning att hitta fungerande samverkan.

8.2.5 Partille kommun erbjuder inom ramen för arbetsmarknadsinriktade insatser enligt LSS och socialtjänstlagen sedan ett antal år de metoder som beskrivs som möjliga framgångsfaktorer i betänkandet; Supported Employment, IPS, inledande kartläggning i daglig verksamhet samt stöd vid anställning vid övergång från daglig verksamhet. Genom ett projekt via Samordningsförbundet ges ungdomar vidare ett samordnat stöd för att ge

möjligheter till arbete och studier i samverkan mellan skola, socialtjänst, LSS verksamhet, fritidsförvaltning och Arbetsförmedling.

8.2.6 Trots ovanstående ser kommunen att personer med funktionsvariation, arbetsförmåga och motivation har mycket svårt att komma i arbete eller studier. Den ökande specialiseringen inom arbetsmarknaden och en ökad konkurrens om placering på arbetsplatser har lett till svårigheter att i praktiken kunna erbjuda utlokaliserade insatser, vilket exempelvis krävs för metodtrogenhet i arbetet med Supported Employment. Det saknas mottaglighet och flexibilitet inom den öppna marknaden för personer från kommunens verksamheter för sysselsättning. Partille kommun anser att det skulle vara positivt med en nationell ansats att vidare utreda Supported Employment metodens tillämpbarhet och utvecklingsmöjligheter. På liknande sätt ser kommunen möjligheter att vidare undersöka Supported Education, i syfte att öka möjlighet till arbete och studier för personer med funktionsvariation.

Partille kommun anser att frågan om personer som omfattas av personkrets 3 bör beredas tillgång till insatsen daglig verksamhet behöver behandlas ytterligare i syfte att säkerställa likvärdiga rättigheter för alla personkretsar i lagstiftningen.

9. Samordning och planering

9.1 Partille kommun anser att samordning och samplanering av insatser som ges inom ramen för LSS, enligt andra lagstiftningar och av andra huvudmän behöver ske för att insatserna ska fungera för individen. Att inom ramen för särskilt expertstöd använda sig av individuell plan som utgår från den enskildes uttryckta önskemål och behov bedöms kunna öka personers inflytande och delaktighet samt underlätta samverkan mellan huvudmännen.

9.8 Partille kommun vill påpeka att det finns ett stort behov av förtydligande av individuell plans förhållande till samordnad individuell plan enligt SoL och HSL, samt planer som upprättas enligt lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård.

16. Utjämning och fördelning av kostnader

16.1 Partille kommun önskar att systemet för kommunal utjämning inom LSS bör utredas ytterligare utifrån att de risker som finns idag har en stor inverkan på att utjämningsystemet inte fungerar tillfredsställande. Detta handlar bland annat risken för felaktigheter i samband med beräkningen av personalkostnadsindex, att kompensationen för skillnader mellan en kommuns faktiska personalkostnader och rikssnittet är för stor samt att det finns ett behov av

att se över de fördelningsnycklar som används för att beräkna riksgenomsnittet för respektive insats.

16.2 Partille kommun instämmer i att kommunerna fortsatt bör medfinansiera den personliga assistansen med upp till 20 timmar per vecka. Partille kommun vill dock påpeka att det är viktigt att det följs upp och säkerställs att kostnader inte indirekt skjuts över på kommunerna. En alltför snäv nationell tolkning och praxis över vilka som blir berättigade personlig assistans kan riskera att ett ökat antal personer istället söker sig till andra kommunala insatser.

17. Konsekvenser av förslagen

17.3.1 Partille kommun ser att det är positivt att staten tar över huvudmannskapet för den personliga assistansen och instämmer i att en huvudman bidrar till en ökad likvärdighet och rättssäkerhet för den enskilda.

17.3.4 Partille kommun ser att det är positivt att ersättningen differentieras utifrån faktisk utförd assistans när det kommer till OB-ersättning.

17.3.5 Partille kommun ser positivt på förslaget att dubbel assistans inte ska beviljas om behovet istället kan tillgodoses av hjälpmedel eller bostadsanpassning. Partille kommun ser även positivt på en lägre ersättning till de assistansmottagare som väljer att få sin assistans av en assistent som lever i hushållsgemenskap med den assistansberättigade.

17.4.4 Partille kommun vill särskilt understryka vikten av att kommunernas beräknade ökade kostnader till följd av utredningens förslag kompenseras fullt ut utifrån den kommunala finansieringsprincipen.

17.4.11 Partille kommun ser att det är positivt att utredningen visar på behovet av övergångsregler för att mildra effekten av att nya insatser inte kommer att inkluderas i de första två årens utjämning, utifrån utjämningsystemets eftersläpning på två år. Partille kommun vill särskilt trycka på att det är av stor vikt att kommunerna kompenseras för detta i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.